

MINA ZOGRAFOU, **Amazons in Homer and Hesiod** (A Historical Reconstruction), (**Ἄλας τῶν Ἀμαζόνων παρ' Ὀμήρω καὶ Ἡσιόδω**), Athens 1972, 8 μ., σελ. 165.

Ἡ συγγραφεὺς ὀρωμένη ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι τὸ «Ἀμαζών» ἀποτελεῖ καθαρὰν Ἑλληνικὴν ἔννοιαν, φερομένην ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου καὶ ἐξῆς εἰς τὴν Ἑλλ. λογοτεχνίαν παρὰ ποιηταῖς, ἱστορικοῖς, γεωγράφοις, τραγικοῖς κλπ. συνεχῶς μέχρι τοῦ 10ου αἰ. μ. Χ., καὶ ὅτι ἡ ἔννοια αὕτη εἰς οὐδενὸς ἄλλου λαοῦ, τὴν λογοτεχνίαν, τὴν μυθολογίαν καὶ τὰς παραδόσεις ἀπαντᾶται, ἐσκέφθη νὰ ἐξετάσῃ εἰς βάθος τὸ θέμα. Δεχομένη ἐξ ἄλλου ὅτι αἱ Ἀμαζόνες δὲν ἦσαν μόνον θῆλεις, ἀλλὰ λαὸς ἀκολουθῶν τὸν μητριαρχικὸν τρόπον βίου, συνεπῶς λαὸς ἱστορικός καὶ ὄχι ἔννοια μυθολογικὴ καὶ κοινωνιολογικὴ, ἐσχεδίασε τὴν ἀνίχνευσιν τοῦ λαοῦ τούτου.

Βασικὰ στοιχεῖα τῆς ἐρεύνης ταύτης εἶναι τὰ κείμενα τοῦ Ὀμήρου Ἰλ. Β 189 ἐξ., Ζ 199 ἐξ., Β 181 ἐξ., 856-7 καὶ Ω 804-5, τοῦ Ἡσιόδου ἐν ΡΟxy. 1359 Ἀπ. 1 καὶ εἰδήσεις ἀρχαίων ἱστορικῶν καὶ γεωγράφων, ἀρχαίων σχολιαστῶν καὶ μυθογράφων. Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχαίων εἰδήσεων ἡ σ. πειρᾶται νὰ σχηματίσῃ τὸν γεωγραφικὸν καὶ ἔθνολογικὸν χάρτην τῶν μνημονευομένων εἰς τὰ κείμενα ταῦτα λαῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὰς νήσους καὶ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Ἡ ἔρευνα στηρίζεται ἐξ ἄλλου καὶ εἰς τὰς πληροφορίας τῶν Χιτιτικῶν πηγῶν μετὰ συγχρόνου συνεξετάσεως τῶν διαπομένων τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐρεύνης, τῆς Γλωσσολογίας, τῆς Ἱστορίας τῆς Θρησκείας καὶ τῶν ἐθίμων τῶν λαῶν.

Ἡ συσχέτισις καὶ ἡ διερεύνησις τῶν παλαιῶν πληροφοριῶν περὶ τῶν λαῶν τῶν περὶ τὸ Αἰγαῖον οἰκούντων καὶ ἡ βάσανος αὐτῶν διὰ τῶν δεδομένων τῆς νεωτέρας ἐρεύνης παρουσιάζει δυνατότητα ἐρμηνείας τῆς ἔθνολογικῆς συστάσεως τῆς ἐρευνημένης περιοχῆς καὶ τῶν μεταναστευτικῶν ρευμάτων τῆς προϊστορίας. Οὕτω ἀναπαρίσταται ὁ ἐκ τῆς κυρίως Ἑλλάδος — Λακωνίας, Ἀρκαδίας, Θεσσαλίας — καὶ Κρήτης ἀποικισμὸς τῶν παραλίων τῆς Μ. Ἀσίας λόγω ἐκδιώξεώς των ὑπὸ τῶν Πρωτοαιολέων (Ἀχαιῶν) καὶ ἀκολουθῶς ἡ προώθησις πρὸς τὰ ἐνδότερα καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ ἐκ Μ. Ἀσίας ἐκδιώξις Φρυγο-Ἑλληνικῶν φύλων καὶ εἰσβολὴ των εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐκεῖθεν ἡ ἐπάνοδος των εἰς Μ. Ἀσίαν. Καθίσταται σαφὴς ἡ συγγένεια τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Τρώων, καὶ ἡ συγγένεια τῶν ἐν Μ. Ἀσίᾳ καὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἑλλήνων (Ὀτρεὺς καὶ Μύγδων — Ἀτρεὺς, Ἰοβάτης — Προῖτος, Βελλεροφόντης), ἡ ἐκ Μ. Ἀσίας πρὸς Ἑλλάδα κίνησις (Πέλοψ, Τάνταλος, Μινύαι) καὶ ἡ ἐξ Ἑλλάδος πρὸς Μ. Ἀσίαν ἐπάνοδος (Ἡρακλῆς, Βελλεροφόντης).

Ἐκ τοῦ ἐλέγχου τῶν ἱστορικῶν εἰδήσεων καὶ τῆς ἐρμηνείας τῶν μυθολογικῶν ἀλληγοριῶν ἡ συγγραφεὺς ἀνιχνεύει τοὺς τόπους καὶ τὰς μετακινήσεις τῶν λαῶν τῆς Β' χιλιετηρίδος περὶ τὴν λεκάνην τοῦ Αἰγαίου. Οὕτω ἡ Χίμαιρα λ. χ. ἀποτελεῖ μεῖγμα λαῶν (Αἰολέων καὶ Ἀχαιῶν, ἰδρυτῶν τῶν Μυκητῶν καὶ Ὀρχομενοῦ), Κρητῶν καὶ Ἀμαζόνων, κατὰ τὰ σύνορα τῆς Κιλικίας οἰκούντων (Στράβων), εἰς τοὺς Ἀρίμους (Ἡσιόδος), ἢ Arimata (Χιτιτικαὶ ἀναγραφαί). Οἱ Σόλυμοι εἰς τὴν Πισιδίαν (Harappa) ἦσαν Κᾶρες καὶ Λέλεγες, συγγενεῖς των δὲ οἱ Καβαλεῖς. Παραβολὴ τῶν Ἑλληνικῶν πηγῶν καὶ τῶν Χιτιτικῶν ἀποδεικνύει ὅτι περὶ τὸν Σαγγάριον ἦτο τὸ σημεῖον συναντήσεως πολλῶν λαῶν Ἑλληνικῆς, Θρακικῆς καὶ Κρητικῆς καταγωγῆς εἰς τὰς χώρας Ἰλιον / Wilusa, Φρυγίαν Παρόρειον / Mira Kuwailiya, Ἀνατολικὴν Μυσίαν καὶ Τευθρανίαν / Zippasta - Karyatta.

Ἐκ τῆς συσχέτισεως τῶν εἰδήσεων εἰκάζεται ὅτι ὁ Ἡρακλῆς καὶ ὁ Βελλεροφόντης, ἀπόγονοι Μικρασιατῶν καταφυγόντων εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἦλθον ἐξ Ἑλλάδος πρὸς βοήθειαν τῶν συγγενῶν των τῆς Τροίας καὶ τῆς Λυκίας / Lukka Lands, ἀπειλουμένων ὑπὸ ἐχθρικῶν στοιχείων, τῶν Ἀμαζόνων. Ἡ Ὀμφάλη, τυπικὸν δεῖγμα τῆς Ἀμαζόνος καὶ αἱ σχέσεις της μετὰ τὸν Ἡρακλέα ὑποδηλοῦν τὴν μεῖξιν τῶν

λαῶν τῆς Δυτικῆς Μικρᾶς Ἀσίας μετὰ τὰ αὐτόχθονα ἀνατολικά στοιχεῖα.

Ὁ λαὸς τῶν Ἀμαζόνων φέρεται παρὰ τὸν Πόντον, περὶ τὸν Σαγγάριον καὶ εἰς τὰ βόρεια σύνορα τῆς Λυκίας. Ἡ Χίμαιρα, ἰσχυρὰ Ἀμαζονική μορφή, καὶ οἱ Σόλυμοι εἰς τὰ ἐσωτερικά τῆς Ἀλικαρνασσοῦ ἦσαν ἐπίσης λαοὶ μετὰ ὄχι πατριαρχικὸν χαρακτῆρα, καταγωγῆς Κρητο-ἐλληνικῆς καὶ αἰγαίας. Οἱ Σόλυμοι καὶ ἡ Χίμαιρα καὶ οἱ Ἀμαζόνες, πολεμοῦμενοι ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους καὶ τοῦ Βελλεροφόντου ἐντοπιζοῦνται εἰς τὰ βόρεια τῆς Λυκίας καὶ περιορίζονται εἰς τὴν ἀκτὴν βορείως τῆς Μιλήτου. Ὁ Ἡρακλῆς καὶ ὁ Βελλεροφόντης κατάγονται ἐκ γενῶν Φρυγικῶν (Τανταλίδαι, Πελοπίδαι, Ἀτρεΐδαι), ἅτινα ἐξεκίνησαν ἐκ Μ. Ἀσίας, εἰδικώτερον ἐκ Καππαδοκίας πρὸς Τροίαν, Βιθυνίαν καὶ Παφλαγονίαν, ὁπόθεν καὶ ἐξεδιώχθησαν καὶ ἦλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα. Αὐτὰ τὰ γένη ἐν μὲν τῇ Μ. Ἀσίᾳ καλοῦνται Φρύγες, ἐν δὲ τῇ Ἑλλάδι, ἐνθα ἐδημιούργησαν τὸν Μυκηναϊκὸν πολιτισμὸν, καλοῦνται Ἀχαιοί.

Αὐτὰ τὰ Φρυγικά - Ἑλληνικά γένη φέρονται εἰς τὰς ἱστορικὰς παραδόσεις ἀγωνιζόμενα εἰς τὴν Δ. Μ. Ἀσίαν μετὰ τὸν λαὸν τῶν Ἀμαζόνων, πρῶτον μὲν ἐκδιωκόμενα ὑπ' αὐτοῦ καὶ εἶτα ἐκδιώκοντα καὶ περιορίζοντα τοῦτον. Αἱ πλεῖσται Μικρασιατικαὶ πόλεις βρῖθουν Ἀμαζονικῶν παραδόσεων, τινὲς δὲ ῥητῶς φέρονται κτισθεῖσαι ὑπὸ Ἀμαζόνων, ὡς ἡ Σμύρνη, Ἐφεσσος, Μυρίνη, Κύμη, Θυάτειρα, Ἀγκυρα κλπ. Ἐν τούτοις, δι' ὅλας, ὡς πρῶτοι οἰκισταὶ τῶν φέρονται οἱ Ἀέλεγες, Πελασγοί, Κᾶρες, Κρηῆτες, ἦτοι λαοὶ Ἑλληνικοί, οἵτινες ἦλθον φεύγοντες τὴν εἰσβολὴν τῶν Πρωτοαιολέων, συγχεομένων ἐνίοτε πρὸς τοὺς Πελασγούς. Τὸ ἀξιοσημείωτον εἶναι, ὅτι τὰ ἀρχαιολογικά εὐρήματα τῶν θέσεων τούτων εἶναι παράλληλα πρὸς τὰ τῶν μαγουλῶν τῆς Νεολιθικῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Τροίας I—III, ὧν ἔχει ἐξακριβωθῆ ἡ σχέσις διὰ τῆς νεωτέρας ἐρευνῆς πρὸς τὸν σύγχρονον Ἑλλαδικὸν πολιτισμὸν. Δεδομένου δὲ ὅτι ὑπάρχουν ὅμοιαι θέσεις μετὰ Ἀμαζονικὰς παραδόσεις καὶ θρησκευτικὰ ἔθιμα καὶ Ἀμαζονικά ὀνόματα ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι, ὡς Εὐβοία, Χαλκίς, Μέγαρα, Τροιζήν κλπ. ἡ συγγραφεὺς ἄγεται εἰς τὴν ταύτισιν τῶν Ἀμαζόνων πρὸς τοὺς λαοὺς τῆς Προελληνικῆς Ἑλλάδος ἢ ἴσως πρὸς τὸν Αἰγαῖον πληθυσμὸν τῶν Προ-Ἰνδοευρωπαϊῶν.

Ἡ διαπίστωσις αὕτη τῆς σ. οἰκοδομηθεῖσα ἐπὶ συναγωγῆς ἀπειραρίθμων στοιχείων τῆς ἐγγράφου παραδόσεως, κυμαινομένων μεταξὺ ἱστορίας καὶ μυθολογίας, τῆς παραβολῆς αὐτῶν πρὸς συγχρόνους πληροφορίας Χιττιτικῶν ἀναγραφῶν καὶ τοῦ ἐλέγχου τῶν διὰ τῶν συγχρόνων δεδομένων τῆς ἀρχαιολογίας καὶ τῆς Γλωσσολογίας, παρουσιάζει τὰ στοιχεῖα τῆς πιθανότητος. Φυσικὰ αἱ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νεωτέρων γλωσσολογικῶν στοιχείων ἐρμηνεῖαι δὲν ἔχουν τὸ στοιχεῖον τῆς ἀπολύτου ἀσφαλείας, ἀλλὰ μόνον τῆς πιθανότητος. Τὸ ἀντιάνειραι (Ἀμαζόνες) π. χ. θεωρεῖται ἑλληνοποιημένη μορφή ἐννοίας τοπικῆς - ἐθνικῆς ἐκ ῥίζης μὴ Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ ἀνηκούσης εἰς τινὰ τῶν ποικίλων διαλέκτων τῶν ἐν Μ. Ἀσίᾳ ὁμιλουμένων (Πελασγικῆς, Λουβικῆς, Φρυγικῆς, Αἰολικῆς, Ἐτρουσικῆς, Χιττιτικῆς) καὶ σχετιζομένης μετὰ τὸ Ἄντανδρος (ἐκ ῥίζης Προ-Ἰνδοευρωπαϊκῆς). Τὸ ἀνδρολέτειραι εἶναι ἐπίσης Λουβικῆς θρησκευτικῆς ἐτυμολογίας (πρβλ. λείτειραι). Τὸ Μυρίνη εἶναι ὡσαύτως ὄνομα μὴ Ἑλληνικόν, ῥίζης Πελασγικῆς ἢ Ἐτρουσικῆς. Τὸ Βατίεια ἐπίσης μὴ Ἑλληνικόν (πρβλ. Ἐτεοκρ. Βάρζεια, Κρητ. Ἄτεια, Χιττ. ἢ Λουβ. ἢ Σουμερ. PA-TE-SI, Χιττ. PA-TI-LI, Ἑλλην. βασιλεύς) κλπ. Ἀκριβῶς ὅμως ἡ διερεύνησις τόσων σκοτεινῶν παλαιοτάτων λέξεων καὶ ἐννοιῶν καὶ ἡμιμυθικῶν εἰδήσεων καὶ ἡ ἐπ' στρατεύσεις γνώσεων ἱστορικῶν, ἀρχαιολογικῶν, γλωσσολογικῶν, μυθολογικῶν καὶ θρησκευτικῶν δεικνύει πόσον ἐργώδης ὑπῆρξεν ἡ προσπάθεια τῆς συγγραφῆς διὰ τὴν σύνθεσιν τῆς ἀξιολόγου περὶ Ἀμαζόνων μελέτης αὐτῆς.